

**ANTONIO
RODRIGUEZ
FRAIZ**

**TERRA
DE
MONTES**

VIRXILIO BLANCO

LEMBRANZA

819
00D
vr

*Esta edición consta de
500 exemplares, dos que
os 100 primeiros van nu-
merados.*

Exemplar núm. ....

PORTADA: Dibuxo de M. Torres M.

Imprime: E. Paredes, Riestra, 7. Pontevedra.

Depósito Legal: PO. 133-75.

I. S. B. N. 84-400-9087-0

ANTONIO RODRIGUEZ FRAIZ

VIRXILIO BLANCO

LEMBRANZA

ANTONIO RODRIGUEZ FRAIZ

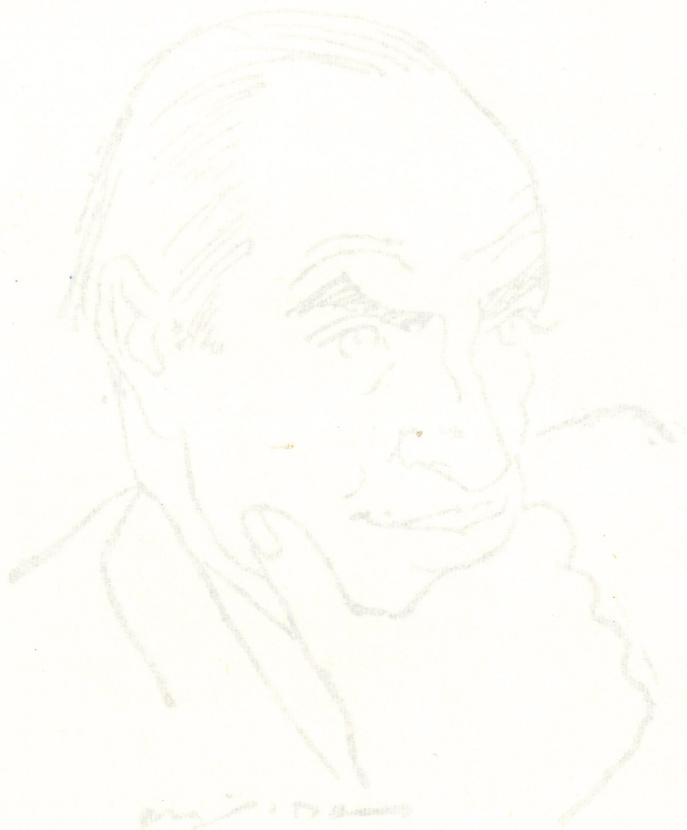
VIRXILIO BLANCO

LEMBRANZA

No XXVII cabodano do seu pasamento

*Ríndete ti, meu corazón,
que temos loitado dabondo...*

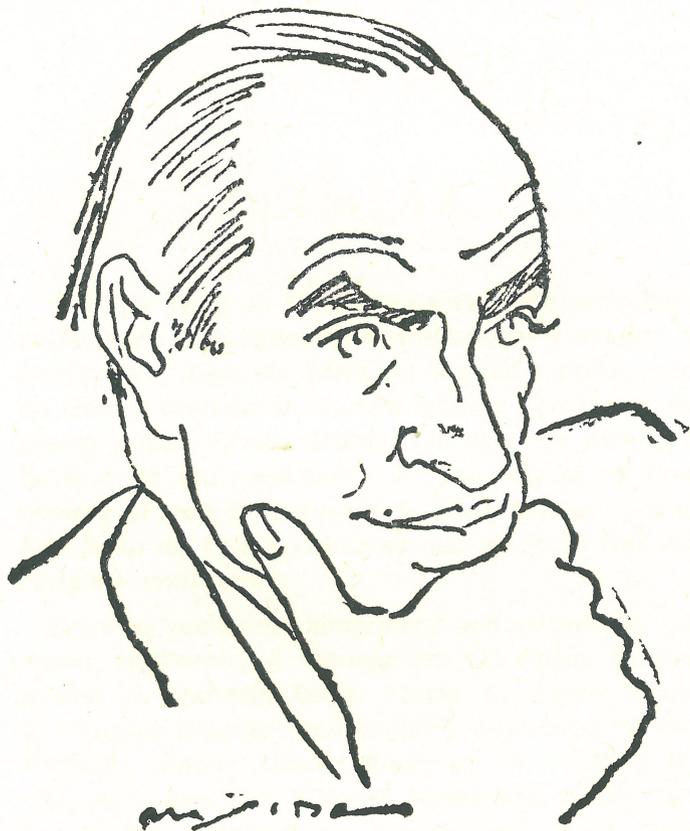
(Henri Michaux)

Virgilio Blanco

VIRXILIO BLANCO, por Maside.

Virgilio Blanco

1102

LIMIAR

O 21 de Xuño do 1975 uns cantos artistas, poetas, xornalistas, cadeirádegos, admiradores e amigos de Pontevedra, Vigo, da Terra de Montes e outras vilas da Galiza, oferecéronlle unha sentida homaxe ao esgrevio pintor Virxilio Blanco Garrido, no XXVII cabodano do seu pasamento, en San Miguel de Presqueiras (Forcarei-Pontevedra), onde dende o 23 de San Xoán do 1948 repousa no seo da Terra Nai, adicándolle unha láuda.

Entre os presentes lembramos aos artistas M. Colmeiro, M. Torres, A. Portela Paz, X. Paisa, M. Pesqueira, R. Lorenzo, Xavier Pousa, C. García Braña, V. Vázquez Diéguez; aos poetas e escritores: V. Paz-Andrade, irmáns Alvarez Blázquez, M. Troitiño Mariño, A. Conde Cid, X. Porto Matalobos, X. M.ª Estévez; e aos cadeirádegos e profesores: Luis Tilve, F. Filgueiras Gulias, M. Brea Porto, M.^a do Carme Valderrama, A. Fernández de Ana Magán, Andrés Vilán, Pilar Allegue, M. Cabada Iglesias, A. Porto Taboada, X. Novás, I. e R. Torrado, E. Lorenzo Fraiz, A. Lorenzo Bugallo, A. Fortes Lorenzo, A. García Blanco e as distintas donas de moitos deles.

Testimoniaron a súa adhesión aos actos entre outras persoas, C. Emilio Ferreiro, X. Filgueira Valverde, F. Vázquez Ogando, R. Otero Pedrayo, M. Rodríguez F. Figueiredo, C. A. Baliñas Fernández, M. C. García Martínez, F. Acuña Castroviejo, X. L. Fontenla Rodríguez, A. Guinarte Vilaboa, Xosé Antonio Maroño, M. Espiña Gamallo, S. Rosales Ardá, X. L. Jorge Caramés, L. A. Caride Romero...

A xornada, chea de relixiosidade, lembranza saudosa e galeguidade, na que participóu máis dun milleiro de persoas, foi moi sinxela: unha Misa na nosa língua, oficiada polo Abade de Campañó don Antonio Rodríguez Fraiz que tamén fixo a lembranza de Virxilio e un responso sobor da campa do esgrevio artista, pregado polo Rvdo. Senén Barros Fontenla, reitor das parroquias de San Miguel e Santa Mariña de Presqueiras.

Pecharon os actos con verbas cheas de esperanza pra as xentes a cultura e a arte da Galiza o xoven escritor e artista Vicente Vázquez Diéguez, e Valentín Paz-Andrade, poeta e economista.

Como lembranza do artista e dos aitos que na súa memoria celebramos, saie hoxe iste molliño de traballos pra que a súa obra chegue á Galiza popular da que él é patrimonio.

F. F. G.

*...ao che deixar a miña ofrenda, á soledade
en miña axuda chamo...*

(M. Curros Enríquez)

VIRXILIO BLANCO, por Colmeiro.

VIRXILIO BLANCO, por Colmeiro.

Vixilio Blanco
Cormeiro
75

VIRXILIO BLANCO GARRIDO

Irmáns, familiares, artistas e amigos de Pontevedra, Vigo, veciños de Terra de Montes e admiradores todos do noso artista VIRXILIO.

Apóucame moito ter que falar hoxe nesta íntima xuntanza chea de señardade en nome desta esquencida Terra de Montes que chouta de ledicia por iste acto que celebramos en lembranza e honra de un dos seus fillos máis esgrevios.

Sei qué todos sentides, como eu sinto, a doce ledicia deste día, por longos anos desexado, coa lembranza do millor artista da Terra de Montes, na que tantos agromaron, Virxilio Blanco Garrido, home arrincado do máis fondo desta Terra, figura campesiña, emigrante, artesán de renome, artista, sentimental e sensibre, de bondade e laboriosidade máisima, cheo de amor e desprendimento por iste curruncho da Galiza infinda na que quixo durmir pra sempre envolto o seu corpo inxel pola Terra Nái.

Lémbrome do dorido canto de Celso Emilio Ferreiro diante do corpo sin vida do grande poeta e amigo, Aquilino Iglesia Alvariño:

*Quero morrer eiquí... (cando me chegue
a hora da viaxe que me agarda).*

*Eiquí niste silencio
de pombas arroladas,
niste vento que dorme nos piñeiros
un profundo sono de arelanzas...*

*Quero morrer eiquí. Ser sementado
desta miña bisbarra.*

*Finar eiquí o meu cansancio acedo,
pousar eiquí pra sempre as miñas azas... (1).*

Que a vida e a obra artística de Virxilio Blanco é inmorrente, amósase hoxe en que, despois de 27 anos da súa chamada á casa do Pái, axunta eiquí a vellos amigos, entresinalados artistas, poetas, admiradores e xentes sinxelas da bisbarra de Montes pra lembrar a este fillo esgrevio e nél a todos os que nesta Terra adubada polo suor de milleiros de xeraciós, sabe repartir o pan cando quer e como quer, antre os fillos con máis cubiza que liberalidade; emporiso principiamos este acto pregando a noso Deus, nesta Eucaristía, que lle conceda a él e a todos os artistas de Montes, a gracia da vida eterna. Vida inmorrente que, pasados os hourizontes do tempo e as fronteiras da terra, xa pra sempre identificada coa lus, a paz e a felicidade; en fin, coa mesma gloria eterna.

O día 24 de novembro do 1896, nesta freguesía de San Miguel de Presqueiras nacéu, no rueiro de

---

(1) C. E. Ferreiro. Longa noite de pedra, 1962.

MULLER, por M. Torres.

Guisande, Virxilio Blanco. Aquel día alumeaba a ledicia dun nadal no cristián e campesiño lar de Xosé Blanco Aren e da sua dona Manoela Garrido Roubín. Neno miudiño pro de alma grande no que, na lus dos pequenos ollos, azures, chisperreantes, podía adiviñarse o gosto pola natureza e os libros. Na Galiza cinco meses denantes agromara, tamén en Santa María do Outeiro (Lugo), outro neno, o poeta Xosé Crecente Vega, campesiño e fillo de labregos con pequena facenda de seu. Terra ben somellante a esta de Presqueiras que o devandito poeta soupo cantar e Virxilio pintar:

*Codeseira de codesos
que recendes a bravío;
que télos braciños tesos
e os pelos dreitos co frío.
Xemes triste da Folgueira
no ermo desamparado,
erma e triste codeseira
onde eu alindei o gando... (2)*

Por ises fados do destino o poeta Crecente Vega e o artista Virxilio Blanco morreron no mesmo ano de 1948, o primeiro o 21 de marzal, e o segundo o 23 de xuño. ¡A mesma «Negra sombra» foi a súa triste e tráxica compañeira dende a xuventude á cova!

O noso artista non é un arbre ventureiro nesta Terra de Montes na que agromaron santos, coma Gonzalo das Penas de Acibeiro e Fernando García Leiro, de Cerdedo; cadeirádegos e investigadores coma os médicos Caamiña Fortes, pái e fillo, Lino

---

(2) X. Crecente Vega. "Codeseira".

e Casimiro Torres Sánchez no século XIX, Calros Baliñas Fernández... artistas coma Pedro de Arén e Pedro de Monteagudo, que deixaron o seu xénio nas catedrais de Ourense, Lugo e Santiago, nos mosteiros de Santa Clara de Santiago, Sobrado, Oseira, Poio... e tantos moimentos máis que hoxe admiramos; poetas como Xosé Otero Espasandín, Benito Veloso Prado, Avelino Cachafeiro, do que dí Otero Pedrayo: «O grande e puro artista, por Castelao abrazado en data solene pro espírito por toda Galiza, como o máis rexo e armoñoso carballo do bosque antigo», nado, tres anos despois de Virxilio, en Soutelo de Montes; políticos como o reitor de San Isidro de Montes, don Nicolás Bazares Abeledo, deputado nas Cortes de Cádiz, onde acadou a liberdade do comercio da sal e escribú o primeiro libro encol da lingua dos nosos arxinas o «Verbo ou Latín dos Canteiros»; xornalistas coma Xesús e Pedro Campos Couceiro, fundadores do semanario «UMIA Y LÉREZ», órgano dos emigrados de Terra de Montes en Bos Aires, no que colaborou o inmorrente Castelao. Na mesma familia do artista, Blanco Aren e Garrido Roubín, áchanse os nomes benamados do tío-bisabó, o presbítero don Manoel Antonio Blanco Roubín, que con Luis Camiña levantou os labregos de Presqueiras, Pardesóa, Soutelo, Beariz... no febreiro do 1809 escontra dos franceses; en xuño do 1811 foi nomeado membro da Nova Xunta de Armamento da Galiza, logo coengo de Astorga e tan liberal coma o seu amigo don Manoel Acuña Malvar, polo que foi acusado e preso na cárcere da Coróa de Madrí, dende a que o 27 de xullo do 1815, dí: ...«se halla en la necesidad de rebatir los cargos que le hace un figurado delator con el nombre de Miguel Arias (que non

Laxeiro
75

GAITEIROS, por Laxeiro.

diyano
75

era outro que o reaccionario cura de Xirasga, don Santiago Vahamonde) y otros que se hallan detrás de él (antre os que se contaba o reitor de Millerada, don Antonio de Soto e Varela) da poder a su madre Gerónima Roubín vecina de Presqueiras y a Miguel García de Carói para que interpongan todos los recursos ante el Juez de Montes don Iñigo Quiben, el Provisor de Santiago y la Real Audiencia de La Coruña; para demostrar su buena conducta y honor...» (3), Sobor do ano 1829 tivo o pasamento en Astorga este esgrevio fillo de Presqueiras; tamén queremos lembrar os presbíteros don Vicente Cortizo Arén e don Salustiano Blanco Cortizo tío e sobriño, mortos non fai moitos anos, sendo abades de Lantaño e Barrantes.

Coido que estóu abusando moito da vosa pacencia e aínda non dixen cáseque ren da vida e da obra de noso artista. Dende neno asistéu á escola na freguesía, adprendendo as primeiras letras, e, coma todos os homes de Terra de Montes, aos 16 anos, unha mañán calqueira colléu o acedo camiño da emigración, as terras quentes e acolledoras de Cuba foron o seu destino, detrás quedaba a Terra:

*...doce coma o mel,
abondosos e gasalleiros os seus froitos...*

*A miña terra é íntima e tenra
coma un colo de nai polo inverno
rente ao lume do lar.*

*Húmedos e verdes, os campos
espónxanse na brétema, os vales
dormen brandamente, as cumes branquenexan
baixo un vento fungón que vén do norde.*

---

(3) Prot. José Garrido Mariño de Lobeira, fos. 52 e 53. Nra. 1901. Arch. Hist. Pont.

As vacas muxen nos cortellos
e o fume das lareiras
arromeda pantasma nos tellados.

Si.

A miña terra é íntima e tenra,
pro, a mocedá fuxe déla
en busca de outra terra
onde o pan
se pode comer sin bágoas. (4)

Virxilio Blanco en Cuba foi parar a un café nun povo da provincia de Oriente—Victoria de las Tunas—no que traballou de cobilleiro, sendo moi querido dos parroquiáns e patróns. Como este mo-ciño desexaba gañar máis diñeiro polo 1918 quixo amigrar os Estados Unidos do Norde, o que non conquiréu por pechar daquela a entrada o país, ficando na Habana onde se empregou nunha tenda de roupas feitas pra homes. Como tamén tiñan obradoiro, o noso artista adprendéu e foi bó xastre, o primeiro dos cortadores da casa. Debido á sua capacidade e comportamento o patrón gratificóulle unhas horas cada día pra que poidese ir á escola e á academia habaneira de debuxo e pintura; as musas, suas amigas, encadeárono pra sempre neste intre.

Polo 1922 presentou no Centro Galego da Habana e sua primeira mostra, uns 25 cadros, dos que tres, quizáis os millores, foron adequeridos polo Centro Galego, tiduábanse: «Los tres amigos fieles del hombre», «Seica che saben» e «O borracho» (5).

(4) Op. cit. Nro. 1. "Viaxe o país dos ananos". 1968.

(5) Nova do parente, veciño e emigrante: Xosé Rivas Blanco, veciño de Presqueiras.

SEGREL, por Pesqueira.

PESQUEIRA
75.

Foi tan exitosa esta primeira mostra artística de Virxilio, que o Centro Galego pensionóuno por tres anos pra a Academia de Belas Artes de Madrí na que co estudo da técnica e debuxo non deixou de pintar, arranxando unha segunda mostra que tamén apresentou no devandito Centro Galego da Habana; deste tempo son os belidos cadros: «Familia» moi rusioniano, «Miña prima», quizáis o millor e o «Abó», que se achan en Presqueiras, polos que no ano 1924 foi pensionado a París, onde estudou e traballou moito, e adquiriu, como dí o pintor Colmeiro..., «unhas formas personalísimas de expresión... por la superposición de los empastes conseguía cierto misterioso hermetismo, como aprisionado en el tiempo y veladamente oculto en la materia. Esta sensación de perennidad, de resistencia callada, la conseguía trabajando la materia con sucesivas capas de color. Otras veces el color, los ocre, eran más flúidos, más líricos, se filtraban traspasando las coposas ramas de lo árboles dominando la superficie del cuadro en dorada polifonía...» (6). En París coñeceu os grandes mestres da pintura españoles e franceses, antre eles a Miró e Picasso que pra él, naquel intre, era o balbordo, caos e revor da Iberia; pola contra, Matisse amosaba o orde crásico e o novo concertamento.

Polo serán avistaba con moito intrés as galeirías de arte da rua Boetie e pola noite o Dome e a Rotonde. Ollou a loita dos «ismos», sopesou os séus valores mais sen se meter nela. Home tranquíu e un tanto emotivo, acadou, coma moi poucos dos nosos pintores, dar pola cor as emocións que a paisaxe lle

---

(6) M. Comeiro: Virgilio Blanco. F. de V. Nro. 28890.

suxería, sin cómplicaciós cerebraís e isto fundamentalmente por meio dos brancos e dos ocres, de intensa luminosidade na etapa parisiense. Cando se meteu na infinda paisaxe galega a sua pintura foi arrixando unha forza e transparencia emocional que marcou definitivamente toda a obra do artista.

No 1931, deixou París e o seguinte ano por consello do esgrevio Castelao que moito o admiraba, en Vigo, espuxo por primeira vegada na Terra; amosou paisaxes urbáns de París, poucos de Galiza. Nas obras pintadas en París a cor tiña maior ardencia, os brancos e os ocres dominaban pro sin agresividade. En troques as terras, os esvaídos verdes das poucas paisaxes que daquela pintou na Galiza esmarecíanse diante a luminosidade dos pintados en Francia. Delicado de saúde xa quedou pra sempre na Terra, inda que sigúeu facendo viaxes a Madrí e París, pasando algunhas tempadas en Vigo, Bouzas, Santiago e Pontevedra.

Xa máis acougado foi estudando detidamente os tóns da paisaxe galega, os verdes foron atinxindo vizosidade; a transparencia da paisaxe foi paseniñamente enchendo as obras do artista, conqurindo con empastes sólidos unha calada emoción, unha lumiosa presenza da paisaxe que a cada intre iba acadando maiores pulos se a morte treidora non o levara aos 52 anos, xustamente cando a sua obra adequería maior maturidade.

Inda que sobor de todo en Vigo e Santiago fixo algunha exposición máis, nas que apresetou, antre outros, uns óleos pintados en Bouzas con paisaxes desta vila mariñeira que foron moi gabados polo devandito Manoel Colmeiro, «...aparecían —di este mestre— los viejos muros, las piedras patinadas

A FILHA DO ZOQUEIRO

A FILHA DO ZOQUEIRO, por A. Portela.

portela

A FILHA DO ZOQUEIRO

THE END OF THE WORLD

por el tiempo en tonos dorados dominando la superficie del cuadro; solamente pequeños elementos de paisaje: un pedazo de cielo, o de mar; un trozo de árbol, un simple poste, eran suficientes para acompañar, hacer valer el tono dorado opaco que concentraba en sí toda la atención...»

Inda que Virxilio Blanco é un dos nosos millores pintores, nin él, nin a sua obra, precuradísima polos entendidos, son moi coñecidos do povo galego debido a que os seus lenzos áchanse escamallados polos diversos museos de Rexión —Museo de Pontevedra, o do Castro en Sada, Castrelos de Vigo—e boa parte en poder dos coleccionistas e particulares.

Tendo esto en conta o Museo de Pontevedra no 1948 espuxo os lenzos que garda como homaxe póstumo ao artista. Entre outros cadros amosaba: «Xardíns de Luxemburgo», e o derradeiro lenzo: «Os xardíns pontevedreses da Ferreiría», pintado cando xa o artista cáseque non podía cos pinceles; obras éstas que, pró poeta Cuña Novás, o primeiro é:... «un óleo impresionante... entre las hojas amarillentas de los árboles se pasaba el aire... las pinceladas eran sobrias, leves y precisas; los colores sin fundirse apenas, lograban la sinfonía del conjunto con admirable perfección... Después contemplé parte de su obra y me admiró su personalidad tan definida—dentro del impresionismo y apesar de la influencia que París ejerció en sus estudios pictóricos—, el equilibrio perfecto y meditado de los colores, su sentido magistral de la armonía, la pureza de la pincelada y el clima casi musical de sus lienzos...» (7).

---

(7) X. Cuña Novás: Sonata Gallega. Nro. 10. Año 1948.

Nos primeiros do 1950 en Santiago encetouse a Sala Velázquez, espoñendo obras de distintos artistas do país. Virxilio, Laxeiro e Maside foron, según Xosé Salgueiro, os que «...pese a la diversidad de sus conceptos, con la ingeniosidad de sus maneras marcan «modernidad asencial» en esta exposición».

Virgilio Blanco está representado por tres obras, dos estupendas, «Otoño» y «Feria». En ellas el desarrollo y la solución del paisaje es apasionado, emotivo, orientado hacia una inocente sencillez...» (7 bis).

Logo a mediados do mesmo ano os amigos, artistas e admiradores pontevedreses do pintor amosaron, no Círculo Mercantil, a máis comprida exposición da obra artística virxiliana, gabada por todos os entendidos.

Apesares dos viaxes e estadias en Madrí e cidades da Galiza, Terra de Montes e os seus eidos de Presqueiras, foron os benqueridos nos derradeiros anos deste home bó, sinxelo, romántico e sentimental; tan homildoso que apenas se desomellaba dos demais veciños, sentindo as inquedanzas de todos, xa que toda a vida foron tamén as suas inseparables compañeiras axudandos, sobor de todo, no orde intelectual.

No maio de 1931, co escolante de Millerada, Xosé Caldera Manzano, fundou «ALBOREAR», revista quincenal, literaria e independente, editada en Forcarei, da que Virxilio foi redactor artístico; que cos tamén xornales forcaricenses: «ACCIÓN SOCIAL» e «UMIA Y LÉREZ», moito axudou a formación intelectual e político-social das xentes de Montes.

(7 bis) Xosé Salgueiro. "La Noche" (28-I-1950).

A vida, cada diada, ía fuxindo máis de aquel corpo feble. É que Virxilio Blanco, neste intre—1947 e 1948—era xa espírito, arbore e terra:

*«Ollaime ben—dí o poeta—
eu son un arbore triste
feito de escura terra.
Un segredo de outonos e de lúas
pola raíz me chega...*

*Vede estas maus de ventos e solpores,
vede como latexan...*

*Ollaime ben, eu son un arbore triste
de un río interminabel, misterioso,
de muda voz coma o falar das pedras.
Estóu pechado en min. Alá por fora
os homes viven, morren; sempre a cegas
camiñan apalpando a longa noite,
namentras o bon Deus, calado, espreita...» (8)*

O 25 de xuño do 1948, Virxilio Blanco, neste cimiterio aldeán, leixado dos ventos, fíxose terra, no seo da Terra Nai. ¡A «Negra sombra», compañeira da súa vida, acochóuno pra sempre! Galiza perdéu un gran artista e nós un home exemplar, cordial amigo, leal e bondadoso, coma ningún.

Nembargantes todos estes méritos humanos e artísticos arestora, nin as rúas, nin as corredeiras de Terra de Montes amosan lembranza algunha a él adicada, nin tan siquera unha tampa que acochase seu corpo sinxelo.

Gracias pois a vos, artistas e amigos que neste 27 cabodano do seu pasamento, adicádeslle esta

---

(8) C. E. Ferreiro: "O soño sulagado".

láuda, que dende hoxe lembrará pra sempre os rapaces e maores de Presqueiras que no seu adro campesiño, dorme un dos meirandes artistas da Galiza, honra da nobre e fidalga Terra de Montes, que, sigue tendo unha débeda co pintor; temos a seguridade, coñecida a súa sensibilidade pros dons do esprito e o arte que, sin moita tardanza, rendiralle o afervoado homaxe que o artista é merecente.

Irmáns e amigos, que esta mostra de lembranza e cariño a Virxilio Blanco Garrido, sexa perene confirmación do noso diviño pracer de amizade cristián, galega e humán.

**COLABORAN NESTA
LEMBRANZA - HOMAXE**

A

**VIRXILIO BLANCO GARRIDO
OS ESGREVIOS ARTISTAS
M. COLMEIRO, LAXEIRO,
MASIDE, M. PESQUEIRA,
PORTELA PAZ e M. TORRES MARTINEZ**

BOLETA PAZ E M. TORRES MARTINEZ
MARIANO M. PEREIRA
M. COELHO LACERDA
OS ESCRITORES ARTISTAS
VICILIO BLANCO GARCIA
A
LEMBRANZA TOMAZ
COLABORA BERTH

FICHA TÉCNICA:

Formato obra: 20×14 cm.

Formato páxina: 20×35 cículos.

Ancho de coluna: 20 cículos.

COMPOSICIÓN:

Corpos 10 e 7 Ionic e 10 Helvética.

LINOTIPISTAS:

Ramón Marín e Manuel Rei.

COMPAXINADOR:

Xosé Arxibai.

CORRECCIÓN:

Antonio Rodríguez Fraiz.

IMPRESIÓN:

Máquinas: Nederlandsche Snelperenfabrick Mercedes e
Minerva automática Heidelberg.

Maquinistas: Manuel Miguez e Xoan Roxo.

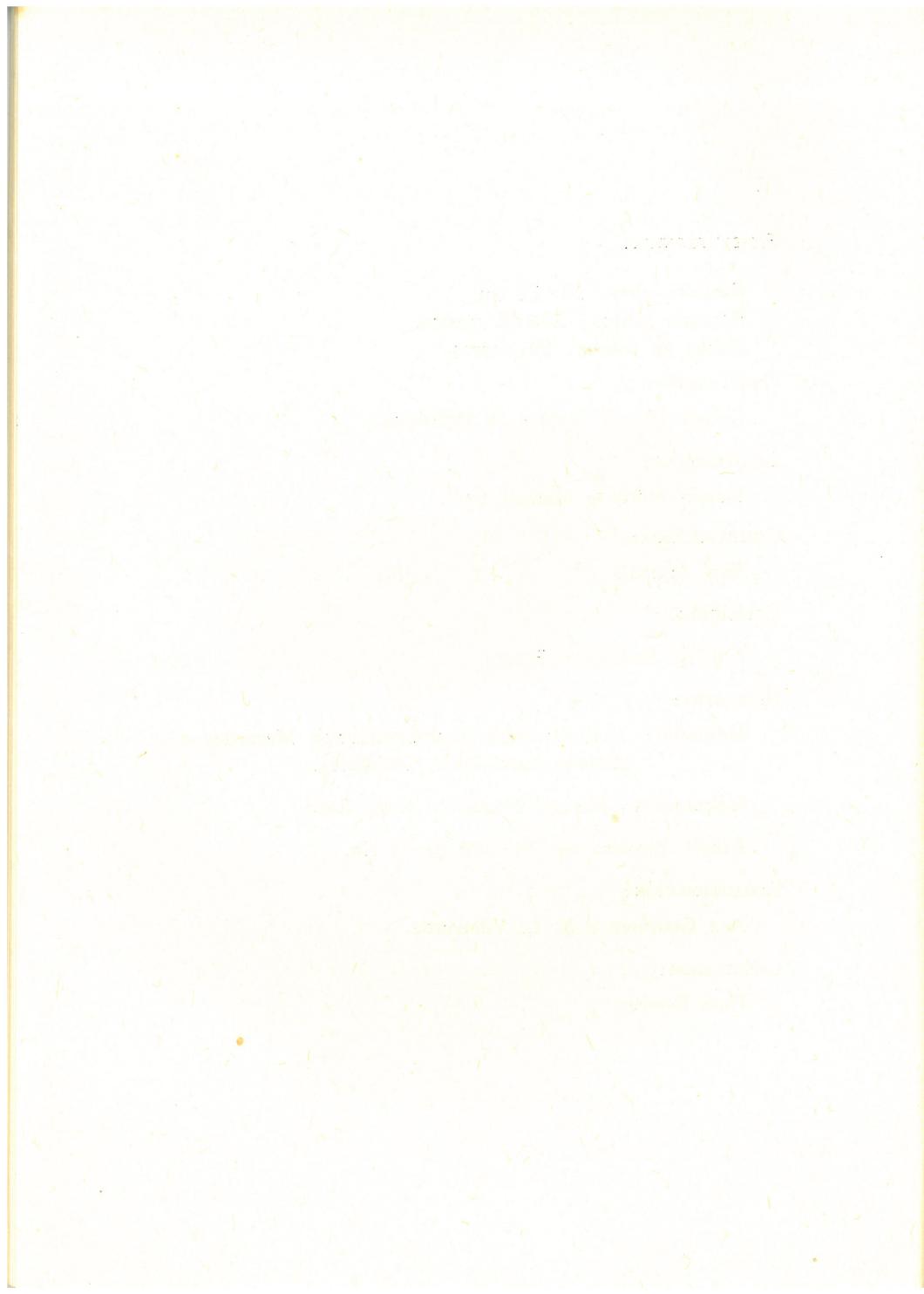
Papel: Rexistro oso 70×100 de 35 Kg.

ENCADERNACIÓN:

Ana González e X. L. Villaverde.

CORDINADOR:

Paco Estévez.

Esta lembranza do artista
VIRXILIO BLANCO GARRIDO,
de Antonio Rodríguez Fraiz,
saíu do prelo no obradoiro de
Talleres Tipográficos E. Paredes e
Artes Gráficas de E. Portela, de Pontevedra,
o día 18 de xulio do 1975,
no 1.820 cabodano do martirio da virxe galega
Santa Mariña, padroeira das freguesías de
Presqueiras, Castrelo, Tomonde e da ermida do Seixo,
Terra de Montes

Fíxose unha edición de 500 exemplares, dos que os 100 primeiros van numerados.

